

Dela läslust

– ur ett regionalt perspektiv

Lisa Ångman

2017

Inledning

Den här texten beskriver och reflekterar över arbetet med Dela Läslust på regional nivå; över utmaningarna och de möjliga vinsterna. Vad har varit lätt, och vad har varit svårt? Vad har vi lärt oss om interregional samverkan, och om att driva projekt? Texten kommer också att beröra de regionala biblioteksverksamheternas arbete med kvalitetsmodellen under Dela Läslust-tiden. Bilagt, för den som önskar en mer strukturerad genomgång av vad som hänt under projekttiden, finns en sammanställning av de processer som inom ramen för Dela Läslust genomförts ute på kommunbiblioteken.

Texten är skriven ur mitt perspektiv som projektledare och konsulent, men invävt i texten finns reflektioner från kollegor i de övriga tre projektlänen (se vidare nedan). Ett särskilt tack till Annika Nagorsen Kastlander, Birgitta Winlöf, Anna-Lena Ittner, Ulla Nyberg, Tinne Wennerholm, Frida Närman och Annica Arvidsson som alla på olika sätt bidragit till innehållet.

I backspegl: KUB-projektet

Under åren 2012-2014 pågick KUB-projektet, ett ESF-finansierat utvecklingsprojekt för folkbiblioteken i fyra län: Dalarna, Gävleborg, Uppsala och Värmland. Den kompetenskartläggning som inledde KUB-projektet visade att utveckling av det läs- och litteraturfrämjande arbetet stod högt på bibliotekens agendor. Emellertid bedömdes detta av ESF-rådet vara en del av bibliotekens kärnverksamhet, och således inte något som projektet skulle syssla med.

I projektteamet, som bestod av medarbetare från läns- och regionbiblioteken i de fyra länen, sa vi till varandra att okej, vi lägger läs- och litteraturfrämjandet åt sidan, men vi släpper det inte. Vi ska ju göra något efter 2014 också, liksom. Just då, 2012, kändes 2014 ungefär lika avlägset som månen, men ni vet hur det är med tiden: den bara händer, utan att man riktigt märker det. Innan vi visste ordet av satt vi så där med utvärderingen av KUB-projektet i ena handen, och en ansökan om medel till KUR för ett nytt läsfrämjandeprojekt i den andra.

Lite projekttrötta var vi nog, både vi som jobbar regionalt och personalen på kommunbiblioteken. Därför pratade vi mycket om vikten av att i Dela Läslust dra ner på det storskaliga, jobba närmare de enskilda biblioteken och se till att projektet i första hand bidrar till att stärka och utveckla sådant som biblioteken redan gör eller står i begrepp att göra. Vi föreställde oss också att det var viktigt att varje läns-/regionbibliotek hade frihet att lägga upp arbetet på det sätt som bedömdes mest lämpligt/effektivt givet rådande personalsituation,

andra åtaganden etc. I första hand såg vi framför oss att vi skulle samplanera större utbildningsdagar och gemensamma studieresor, men att det var viktigt att också sätta av medel för lärtillfällen utifrån regionala och lokala behov.

Hårda fakta om Dela Läslust

Projektets syfte & mål

Projektet Dela Läslust syftade till att biblioteken i Dalarnas, Gävleborgs, Uppsala och Värmlands län ska utveckla sin läsfrämjande och litteraturförmedlande verksamhet så att den blir mer offensiv. Den ska utgå från förutsättningar och behov i respektive biblioteks lokalsamhälle och stärka bibliotekets och bibliotekspersonalens möte med såväl sina aktiva som sina potentiella användare.

Projektet hade tre mål; ett på individnivå för målgruppen bibliotekspersonal, och ett vardera på organisationsnivå för kommunbiblioteken respektive de regionala biblioteksverksamheterna.

- Genom projektet ska *bibliotekspersonalen* öka sin kompetens att arbeta läsfrämjande.

Varje medarbetare ska:

- veta att biblioteket har ett läsfrämjande uppdrag
 - kunna uttrycka och tillämpa det i sin roll
 - utveckla sin tillämpning så att den stärker det läsfrämjande uppdraget
 - förstå och känna att den egna tillämpningen gör skillnad
- Genom projektet ska *kommunbiblioteken* arbeta mer strategiskt och systematiskt med sin läsfrämjande verksamhet.
 - Genom projektet ska *de regionala biblioteksverksamheterna* arbeta mer strategiskt med läsfrämjande genom att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet.

Med begreppet kompetens avsåg vi här en kombination av delarna *kunskap, vilja och tillfälle*. Det vill säga att kompetens handlar om att ha den kunskap som behövs för att arbeta, till exempel, läsfrämjande, ha en vilja att använda den kunskapen och slutligen ha förmågan att se tillfället när den kan användas.

Målgrupp, projektorganisation och kommunikation

Den primära målgruppen för Dela Läslust var bibliotekspersonal på de 49 kommunbiblioteken i de fyra länen. Sekundära målgrupper var dels de samarbetspartners som kommunbiblioteken har lokalt och skaffar sig genom projektet, dels användarna av biblioteken, såväl barn som unga och vuxna. Projektet pågick från den 1 januari 2015 till den 30 april 2017.

Projektägare var Länsbibliotek Dalarna, och i styrgruppen satt de fyra länsbibliotekarierna (eller motsvarande) samt fyra bibliotekschefer, en från vardera länet. Projektledaren, placerad i Uppsala, var adjungerad till styrgruppen. Styrgruppen har haft möten 2-3 gånger/termin under hela projekttiden, inledningsvis främst fysiska möten, men mot slutet fler Skype-möten.

För merparten av genomförandet på regional nivå stod det så kallade projektteamet, som bestod av konsulenterna vid de regionala biblioteksverksamheterna. Projektteamet utformades enligt mönster från KUB-projektet. Projektteamet hade regelbundna möten för att planera innehåll och form i de gemensamma projektaktiviteterna. Utgångspunkten var att varje regional biblioteksverksamhet skulle bidra med arbetstid motsvarande en heltid per län.

Efter mönster från KUB-projektet bestämde vi oss tidigt för att ha en projektblogg för att på ett enkelt sätt kunna dela det som hände i projektet till alla deltagare. Bloggen, <https://delalaslust.wordpress.com/> lanserades tidigt 2015. För vardagskommunikation inom projektteam och styrgrupp skapade vi en sluten Facebook-grupp.

Projektaktiviteter

Aktiviteterna i Dela Läslust var uppdelade i tre nivåer:

- En gemensam bas som erbjöds samtliga projektdeltagare. Denna innehöll fyra heldagar, så kallade *basdagar*, som med samma eller likartat innehåll repriserades i alla fyra län. Basdagarna fokuserade på breda frågor som adresserades av många bibliotek i behovsinventeringen. Teman för basdagarna var, i tur och ordning:
 1. Läsfrämjande och styrdokument
 2. Läsfrämjande och mångspråk
 3. Prata, presentera och inspirera till läsning
 4. Läs – skapa – berätta med ny teknik

Sammanlagt från de fyra länen deltog mellan 200 och 250 medarbetare och chefer i var och en av de fyra basdagarna. I basen ingick vidare två chefsseminarier, som riktade sig till chefer i hela projektområdet.

- Ett antal regionala lärtillfällen erbjöds i respektive län. Några av dessa var tydligt kopplade till enskilda basdagar, andra var utformade för att stödja de lokala utvecklingsprocesserna (se nedan).
- Lokala processer genomfördes på kommunbiblioteken. För en sammanställning av de processer som dokumenterats *och* rapporterats in till projektteamet, se bilaga 1.

Till detta kom tre studieresor som fokuserade på olika aspekter av läs- och litteraturfrämjande. Dessa var öppna för alla projektdeltagare, och i de fall det var fler sökande än det fanns platser så gjordes ett urval med sikte på att så många kommuner som möjligt skulle få delta. Studieresorna väckte stort intresse, och var (undantaget chefsseminarierna) de enda

projektaktiviteterna där projektdeltagare från de fyra länen hade möjlighet att knyta kontakter över länsgränserna.

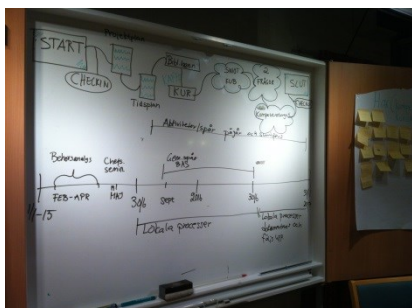
Något om hur vi började

Från KUB-projektet tog vi med oss erfarenheten att det är värt att lägga tid på förarbetet, att verkligen utgå från de behov som biblioteken upplever, och de processer som redan är igång där. Under våren 2015 ägnade respektive läns-/regionbibliotek därför en hel del tid åt att besöka biblioteken och prata med chefer och personal.

Exemplet Dalarna

I Dalarna åkte konsulenterna ut, två och två, till de olika biblioteken. De använde sig av en modell där de utgick från fyra frågor till bibliotekspersonalen:

- Vad är läsfrämjande för dig?
- Vad gör ni idag som är läsfrämjande men som inte kallas för det?
- Vilka kompetenser har ni här på biblioteket?
- Vilka kompetenser önskar ni få mer kunskap om?

Från samtalen uppsnappades flera gånger repliker som: ”Det här borde vi göra oftare – prata med varandra om läsfrämjande”.

Vid ett bibliotekscheferinternat under våren 2015 gästades Dalarna av Ann Wiklund, bibliotekskonsult, som ledde samtal om läsfrämjande. Hon tog avstamp i erfarenheter från sex län i södra Sverige där man inventerat och analyserat hur biblioteken jobbar med läsfrämjande. Cheferna fick sedan i grupp diskutera frågor som:

- Varför ska ditt bibliotek jobba läsfrämjande?
- Vad är ett läsfrämjande bemötande?
- Måste biblioteket "göra allt själv?" Vilka kan ditt bibliotek samarbeta med för att öka hållbarheten i den läsfrämjande verksamheten?
- Hur kan du använda projektets mål i din biblioteks vardag?

På det här sättet förankrades idén om Dela Läslust både hos personal och hos chefer i Dalarnas län.

De regionala biblioteksverksamheterna i de andra tre länen arbetade på liknande, men sinsemellan något olika, sätt med kompetenskartläggningen. En gemensam, och genomgående, erfarenhet är att de här tillfällena att få samtala mer utförligt med kollegorna om det läsfrämjande arbetet var berikande och meningsfulla. Vi tolkar det som att det är något som saknas i många arbetsvardag; att det alltför sällan ges tillfälle till sådana samtal, och att

det är utvecklande för både den enskilde medarbetaren och gruppen att få sätta ord på den vardagliga bibliotekspraktiken.

Samma sak gällde för de medarbetare och chefer som deltog i de fokusgrupper som genomfördes i början och i slutet av projektiden, och som mer utförligt analyseras av Jenny Lindberg i vidhängande text. Flera deltagare återkopplade spontant till oss, och berättade hur mycket de lärt sig av att delta i fokusgrupperna, och att de förutom att få tips och idéer från kollegor i andra kommuner och län, också fått syn på det egna bibliotekets verksamhet, och sin egen roll i det läsfrämjande arbetet.

Lokala processer på kommunbiblioteken

Under hösten 2015 arbetade de regionala biblioteksverksamheterna på olika sätt tillsammans med ”sina” bibliotek för att ta reda på vilka processer kommunerna avsåg att arbeta med inom ramen för projektet. I några län fick varje kommun besök av någon eller några konsulenter/utvecklare, medan några län valde att träffa kluster av bibliotek vid olika tillfällen.

Idén var att biblioteken, utifrån en enkel blankett, skulle beskriva sin process, och att alla processer sedan skulle publiceras på projektets blogg, så att kollegor i andra kommuner och län kunde inspireras. Under återstoden av 2015 fortsatte vi att följa upp arbetet med processer, men det visade sig att många kommuner fortfarande tyckte att det tog emot att fästa processen på papper. Redan här kunde vi konstatera att det var fler processer igång ute på biblioteken, än vad den nyfikne kunde läsa sig till på projektets blogg. Jag återkommer längre fram med några funderingar kring detta.

Tanken med att fortsätta arbeta in termen process (som också användes under KUB-projektet) var att det skulle göra det enklare och tydligare att beskriva ett arbete i termer av syfte, målgrupp, förhoppningar, möjliga sätt att utvärdera etc. Vi försökte också betona nyttan och betydelsen av att faktiskt sätta ord på vardagsarbetet, att något händer med oss när vi preciserar vad det är vi vill uppnå, och hur vi tänker oss vägen dit.

En gemensam erfarenhet är att det hos många bibliotek fanns en uppfattning att något, för att ”få” kallas process, borde vara något helt nytt. Det fanns massor av idéer, men också, på många håll, frågor som ”Kan det här verkligen vara en process?”. Och därmed fanns det kanske också, på sina håll, ett visst motstånd mot att kalla det egna arbetet för just process; det upplevdes helt enkelt inte som tillräckligt nytt eller omfattande. Trots allt hade de allra flesta kommuner en eller flera processer på gång, oavsett om dessa rapporterats in till projektbloggen eller inte.

Fortsättningsvis under projektiden försökte vi från regionalt håll på olika sätt stötta kommunbiblioteken i deras processer. Det kunde vara genom samtal med chefen eller med den/dem som ansvarade för processen, eller genom att besöka ett bibliotek och samtala med personalgruppen om hur arbetet i gått hittills. Det kunde också handla om att skapa ett lokalt eller regionalt lärtillfälle som kunde ge processen en skjuts framåt. Det här arbetet har sett

ganska olika ut mellan regionerna, beroende på faktorer som geografiska avstånd eller tidvis underbemanning inom den regionala verksamheten.

Vad blev det av processerna då?

Under hösten 2016 arbetade vi i projektteamet med att följa upp arbetet med processerna. Dels gavs kommunerna möjlighet att fylla på den tidigare processbeskrivningen (i det fall en sådan fanns) med en skriftlig reflektion kring hur arbetet gått. Dels ville vi höra hur projektdeltagarna såg på Dela Läslust; vad de uppnått, vad som varit svårt och lätt, och hur de såg på läsfrämjandearbetet framöver.

Exemplet Uppsala

Länsbibliotek Uppsala sammanställde inför uppföljningen det samlade kompetensbehov som uttryckts av länets bibliotek i början av projektet, och använde detta som underlag för uppföljningen. Sammanställningen gjordes i form av fem kluster med tillhörande exempel:

- Rummet

- Biblioteksrummets utformning – för inspiration
 - Aktivt arbete med skyltning
 - Strategier för gallring
 - Biblioteket som mötesplats

- Omvärlden

- Se trender och behov i (när)samhället
 - Bedriva biblioteksverksamhet utanför biblioteksrummet
 - Stärka samverkan med andra aktörer – SFI, idrottsföreningar, andra föreningar
 - Utveckla *Boken kommer*
 - Skaffa mer kunskap om målgrupperna och vad de vill ha
 - Skaffa mer kunskap om de som (ännu) inte kommer till biblioteket
 - Skaffa mer kunskap om vad våra användare (och potentiella användare) vill ha

- Lärande kopplat till läsfrämjande och litteraturförmedling

- Inköp, bevakning av utgivning
 - Metodutveckling i vardagen
 - Hitta former för att använda kollegorna som resurs – dela kunskap
 - Läsfrämjande på andra språk – bestånd, rummet/skytning, program, kompetens
 - Utveckla/tydliggöra samarbetet skola – folkbibliotek vad gäller läsfrämjande
 - Berättelser på olika sätt – ett vidgat textbegrepp

- Programverksamhet

- Tänka nytt kring programverksamheten – mer inkluderande program (boksamtal, bokcirklar)
 - Få med användarna i utformningen av programverksamhet (användargenererade evenemang)
 - Marknadsföra programverksamhet

- Kommunikation på webb och i sociala medier

Utveckla läsfrämjande på webben och i sociala medier

Större interaktion med besökarna i sociala medier – vad läser de och vad tycker och tänker de om det de läser?

Respektive personalgrupp fick sedan markera de olika exemplen med tre olika färger: grönt för ”något vi arbetat mycket med under projektiden”, gult för ”något vi börjat jobba med, och vill fokusera på framöver” samt rött för ”inte aktuellt för oss just nu”. På det sättet fick biblioteken dels syn på vad de arbetat med under projektiden (ofta mycket mer än de först trodde!), dels en plan för läsfrämjandearbetet framöver. Det blev också ett värdefullt lärande för länsbibliotekets konsulenter, som kunde identifiera behov som var gemensamma för flera kommuner.

Tre av länen/regionerna i projektet gjorde den här uppföljningen genom att besöka biblioteken och samtala med chef och/eller personal, medan en region (Värmland) valde att göra en skriftlig uppföljning/utvärdering. I samarbete med Jenny Lindberg, universitetsadjunkt på BHS, skickades utvärderingsfrågor ut till alla processansvariga i Värmland för att följa upp vad som hänt under projektiden. Sett i backspegeln skulle vi i projektteamet förstås ha kommunicerat bättre kring detta, så att dessa (utmärkta!) frågor hade kunnat ställas till alla processansvariga i alla län. För den som är nyfiken finns frågorna som bilaga 4.

Än en gång kunde vi konstatera att det pågick fler processer (eller: verksamhetsutveckling som mycket väl skulle kunna beskrivas i termer av process) än vad som fästs på papper. I synnerhet de bibliotek som inte formulerat någon process återkom till att de ju inte direkt gjort något *nytt*, och därför inte heller betraktat sitt arbete som en process.

Sammanfattningsvis kan vi ändå se att mycket har hänt ute på biblioteken under projektiden, i och utanför processer. Däremot är det få som utvärderat sin process, annat än i vaga termer av att personal och/eller användare uttryckt sin uppskattning. Det är en viktig lärdom för oss på den regionala nivån, att det är viktigt att vi stödjer kommunbibliotekens arbete med utvärdering och uppföljning.

Uppföljningen, både i form av möten och i form av utvärderingsfrågor visar att biblioteken har väldigt olika förutsättningar att bedriva utvecklingsarbete. Ett chefsbyte eller några oväntade vakanser kan, i synnerhet i en mindre kommun, göra att det blir praktiskt omöjligt att åstadkomma mer än det vardagliga biblioteksarbetet. För bibliotek som har den erfarenheten har lärtillfällen i form av t ex basdagar och studieresor kanske varit extra värdefulla; inte minst för att de erbjudit möjligheten att träffa kollegor från andra kommuner och diskutera verksamhetsfrågor.

Vi ser också, föga förvånande att projektet haft störst genomslag i kommuner där chefen varit positiv och drivande i arbetet, eller tydligt delegerat ansvar för till exempel en process till någon eller några medarbetare. Dock påtalar en del processledare att de känt sig ensamma i sin roll, och att det varit otydligt vilket mandat de egentligen haft, i vilken utsträckning de kunnat ta sina kollegors tid i anspråk till exempel.

På flera håll lyftes också (den kanske eviga) frågan om hur man gör för att föra kunskap vidare och göra kollegorna delaktiga. Det finns ett tydligt behov av att lära sig mer om metoder/modeller för kunskapsöverföring och kunskapsdelning

Kvalitetsmodellen – vad vi gjorde och vad vi lärde oss

Bibliotekslagen talar om att de regionala biblioteksverksamheterna ska verka för samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet. För att stärka arbetet med kvalitet gav vi i projektteamet oss själva ett uppdrag inom ramen för Dela Läslust: Att i varje län testa den kvalitetsmodell som Kungliga biblioteket utarbetat och som prövats av Regionbibliotek Stockholm, bland annat i projektet "Sagostunden". Vi föreställde oss initialt att vi i varje län, i samråd med bibliotekscheferna, skulle välja ut en läsfrämjande tjänst/aktivitet att applicera modellen på. I slutändan kom arbetet med kvalitetsmodellen att se ut på helt olika sätt i de fyra länen, vilket kommer att beskrivas närmare nedan.

Varför ville vi då arbeta med kvalitetsmodellen? Vi såg framför oss att modellen kunde ge ett konkret och värdeneutralt underlag för att samtala om en viss tjänst/aktivitet, diskutera syftet med densamma, samt höja både medvetenheten om och kvaliteten på tjänsten.

Regionbibliotek Stockholm utbildade projektteamets konsulenter i arbetet med modellen, och varje län/region fick sedan ansvar för att lägga upp det fortsatta arbetet på hemmaplan.

Genomförande – Dalarna

Kvalitetsmodellen presenterades på ett chefsmöte och biblioteken erbjöds att få testa modellen på någon läs- eller litteraturfrämjande verksamhet. Tre kommunbibliotek nappade, och de verksamheter som valdes ut var novelläsning, sagostund samt visning av bibliotek för förskoleklasser.

För att lära sig mer om det praktiska arbetet med modellen valde konsulenterna i Dalarna att testa på sig själva, och applicera modellen på några vanligt förekommande tjänster inom regional biblioteksverksamhet.

Arbetet ute på kommunbiblioteken utgick sedan från brainstorming kring markörer till kvalitetsparametrarna. Konsulenterna har träffat respektive personalgrupp vid tre tillfällen. Mellan träffarna har personalen diskuterat kring markörerna, och arbetet har resulterat i en checklista för var och en av de tre tjänsterna. Själva arbetssättet mottogs positivt och med nyfikenhet av de flesta deltagarna, liksom den konkreta slutprodukten, checklistan.

Genomförande – Uppsala

Även i Uppsala påbörjades arbetet med en diskussion i chefsgruppen, och samtliga kommuner anmälde intresse för att delta. Till skillnad från i Dalarna, där kvalitetsmodellen alltså

applicerades på tre olika bibliotekstjänster i tre olika kommuner, föll valet här på att testa modellen på samma tjänst i flera kommuner. Valet föll på tjänsten bvc-träff, som erbjuds i alla kommuner.

Inledningsvis genomfördes åtta samtal med totalt tio informanter. Dessa kom från åtta olika bibliotek, i sex av länets åtta kommuner. Samtalen genomfördes på plats, på informanternas ”hemmabibliotek”, och en projektanställd medarbetare på länsbiblioteket hade huvudansvar för samtalen; genomförande, transkription och bearbetning. Arbetet avslutades med att alla informanter inbjöds till en uppföljande träff där de delades in i smågrupper för att diskutera den bruttolista av markörer som genererats utifrån de åtta intervjuerna. Uppgiften var att ta ställning till om de föreslagna markörerna var dels relevanta, dels rätt placerade under respektive parameter. Informanterna fick också möjlighet att fritt reflektera över materialet – fanns det något som behövde ändras, läggas till eller dras ifrån?

Erfarenheten från Uppsala är att det var först vid detta uppföljande möte som informanterna på allvar tog till sig modellen, och i någon mån gjorde den till sin egen. Mötet resulterade i en hårt bantad checklista. Hela arbetet finns närmare beskrivet i rapporten *Läs med barnet – inte för det* (Hedemark & Nagorsen Kastlander, 2017, u u).

Genomförande – Värmland

Inom ramen för Dela Läslust testade den regionala biblioteksverksamheten i Värmland kvalitetsmodellen på aktiviteten bokprat. Samtalet med bibliotekspersonal genomfördes i samband med den basdag som hade temat ”Prata presentera och inspirera till läsning”. Detta tillvägagångssätt innebär att deltagarna i samtalet kom från många olika bibliotek.

Deltagarna fick, i mindre grupper, diskutera syftet med bokprat, viktiga aspekter att tänka på vid bokprat, och därefter vidtog en diskussion utifrån kvalitetsmodellens parametrar. Hur gör vi idag? Hur skulle vi kunna göra? Målet vars dels att få till en lärande diskussion på plats, dels att tillsammans skapa en checklista för bokprat.

Genomförandet som kom av sig – Gävleborg

Konsulenterna i Region Gävleborg påbörjade tillsammans med projektteamet arbetet med kvalitetsmodellen, och deltog i den utbildning som anordnades av Regionbibliotek Stockholm. Ambitionen var sedan att prova modellen i det egna arbetet, men av olika skäl nådde de inte ända fram. En omorganisation i den egna organisationen har spelat in, liksom stora förändringar på biblioteken i flera kommuner.

Det blev alltså inte något konkret arbete med kvalitetsmodellen under projektiden, men konsulenterna i Gävleborg ser modellen som ett sätt att framöver ge kommunerna kvalificerat stöd i sitt kvalitetsarbete. Det att tillsammans i projektteamet läsa, fortbilda sig och resonera om kvalitetsmodellen har genererat värdefulla diskussioner om vad det rent praktiskt kan innebära att arbeta med kvalitetsfrågor.

Några gemensamma tankar efter arbetet med kvalitetsmodellen

Den samlade erfarenheten är att modellen är ett bra underlag för att strukturera samtala om och diskutera syfte med en viss tjänst/aktivitet. Genom att utgå från modellen får vi ett neutralt verktyg för att samtala om kvalitet i en tjänst, både i dess befintliga form, och i en möjlig framtid. Sannolikt höjer det medvetandet hos dem som deltar i samtalet; varför gör vi just detta, varför just på detta sätt.

Det tycks också som att det är gynnsamt för resultatet att träffa deltagarna flera gånger; kvalitetsmodellen kan vid en första anblick te sig abstrakt (och inte så lite skrämmande), och när deltagarna ges möjlighet att reflektera mellan träffarna kommer dessutom ofta fler perspektiv fram.

Vi tror vidare att yttre faktorer påverkar resultatet både i processen och i den färdiga checklisten: det kan vara ekonomiska faktorer (t ex upplevelsen av att en tjänst är omöjlig att förändra för att det saknas pengar), graden av öppenhet mellan kollegor eller arbetsklimatet i stort. Ett maximalt resultat förutsätter en öppenhet inför att ifrågasätta, vrida och vända, reflektera över olika möjliga arbetssätt.

Det verkar som om det är enklare att diskutera en viss tjänst ser ut idag, än att reflektera över hur den skulle kunna se ut. Möjligen går detta att relatera till en eventuell upplevelse av kontroll/utvärdering. Vi tror nämligen att en utmaning ligger i att samtalet inte ska upplevas som en ”kontroll” eller utvärdering av befintlig verksamhet. Här är vår roll som processledare en nyckel, och det är viktigt att vi kan beskriva modellen på ett sätt så att det blir tydligt att det inte är fråga om någon utvärdering.

Värt att poängtera är att checklisten inte utgör slutet på arbetet med kvalitetsmodellen utan snarare kan ses som upptakt till en ny process: Nu gäller det prova checklisten i ”verkligheten”, och revidera det som behöver revidera.

Några frågor vi funderar vidare på är dessa: Är det lättare att vaska fram en användbar checklista och tänka mer konkret kring en mer konkret/handfast verksamhet? Vilken betydelse har det hur många i personalen som deltar i processen? Vilka är för- respektive nackdelarna med att blanda deltagare från flera bibliotek/kommuner? Hur kan vi från regionalt håll stödja ett aktivt användande (och revidering) av checklistorna?

Spridning av arbetet med kvalitetsmodellen

I september 2016 på konferensen för regionbibliotek i Göteborg, samarbetade Länsbibliotek Dalarna med Regionbibliotek Norrbotten om en workshop kring kvalitetsmodellen. På KB:s

Kvalitetsdialog i februari 2017 berättade Länsbibliotek Dalarna och Länsbibliotek Uppsala för strategigruppen om våra olika sätt att ta oss an modellen.

Nachspiel: några tankar efteråt

Det här med interregional samverkan

Att samverka med andra regionala biblioteksverksamheter är berikande, men innebär också utmaningar. Erfarenheter har dragits från tidigare projektarbete i KUB och organisationen för Dela läslust har reviderats något utifrån dessa erfarenheter. Projektledaren var placerad i Uppsala, medan Länsbibliotek Dalarna var projektägare (till skillnad från i KUB-projektet, där båda dessa funktioner fanns i samma län, och de övriga tre länen ibland upplevde ett kommunikationsglapp). Vår tanke var att en uppdelning skulle göra det mer transparent, och underlätta kommunikationen mellan projektägare, projektledare och projektteam.

De regionala biblioteksverksamheternas organisering internt spelar också in: i Dalarna och Uppsala leds verksamheten av en länsbibliotekarie, medan Gävleborg och Värmland har chefer som även ansvarar för flera andra verksamheter. Naturligtvis påverkar detta hur mycket tid respektive chef har möjlighet att lägga på projektet, liksom chefens delaktighet i det mer praktiska projektarbetet på hemmaplan.

KUB-projektet var tydligt reglerat och de allra flesta aktiviteterna inom projektet samplanerades. Detta innebar ett stort arbete i projektteamet, med många resor och långa möten. I Dela Läslust tänkte vi oss att det skulle vara en större regional frihet, med möjlighet att jobba närmare biblioteken i det egna länet/regionen. En tolkning så här i backspeglarna är att den här regionala friheten också skapade en otydlighet, som på det hela taget inte var gynnsam för projektet. Vi hade också en inbyggd ojämlikhet i projektet, på det sättet att de län/regioner som har en chef som enbart ansvarar för den regionala biblioteksverksamheten (läs: Dalarna och Uppsala) hade större möjlighet att få stöd av sin chef i planering och genomförande på den regionala nivån. En lärdom att dra av detta är att man skulle kunna lösa det genom att ha en projektansvarig med mandat att representera sitt län i styrgruppen, samtidigt som hen kan verka nära de övriga medlemmarna i projektteamet på hemmaplan.

Enligt projektplanen skulle varje läns-/regionbibliotek gå in i projektet med motsvarande en heltidstjänst. Så har det i verkligheten inte blivit; underbemanning och sjukskrivningar samt andra omfattande uppdrag från de egna organisationerna har lett till en ojämn arbetsfördelning. Detta skapar förstås slitningar i projektteamet, då några upplever att de "får göra de andras jobb". Här har vi inget färdigt recept på hur vi borde ha gjort, men vi vet att vi skulle råda framtida projekt att adressera den frågan redan initialt i projektet: hur hanterar vi det om någon eller några samarbetsparter inte har möjlighet att uppfylla sitt åtagande?

Geografin var en annan utmaning för oss: om vi i projektteamet skulle träffas IRL innebar det alltid långa resor för några (eller många). Oftast träffades vi i Stockholm, vilket innebar långa

mötesdagar där många timmar gick åt till resor. Möten via Skype eller andra digitala verktyg försvårades av att vissa regioner/landsting har restriktioner för vilka verktyg som får användas. Det sistnämnda är (förhoppningsvis) en utdöende problematik, men för vår del ett reellt hinder.

Det här med processer

Från regionalt håll har vi upprepade gånger reflekterat över det lilla ordet process, och vad det möjligen ställt till med i det här projektet. I våra första samtal med kommunerna, vid behovsinventeringen, poängterade vi att en process inte behövde vara något helt nytt, och att det verkligen inte behövde vara något stort eller märkvärdigt. Men vi har all anledning att tro att vi inte nådde hela vägen med det budskapet, eftersom många bibliotek fortfarande sent i projektet var tveksamma till att sätta etiketten ”process” på (mindre omfattande/nyskapande) utvecklingsarbeten.

Några kommuner har drivit flera processer inom ramen för projektet, många en eller två, medan ett antal kommuner inte registrerat någon process (återigen med reservationen att inte alla processer rapporterats in till projektet). Vad det här beror på kan man diskutera. Vi vet att vissa bibliotek känt sig ”uppättna” av sådant som biblioteksflytt, chefsbyten och vakanser. Här kan man fundera över den regionala rollen: skulle vi i högre grad ha arbetat för att stötta just de kommuner som av olika hade svårt att komma igång? Det har inte varit lätt att få in uppföljningar av processerna. Kanske skulle vi ha kunnat vara ett tydligare stöd i att tänka uppföljning/utvärdering?

En tidig reflektion från oss i projektteamet var att (i vårt tycke) överraskande många processer riktade sig ”inåt”, mot den egna personalgruppen. Det kunde handla om att testa metoder för att dela med sig till kollegorna av den egna läsningen, eller att ha bokcirkel eller boksamtal i personalgruppen. Vid närmare eftertanke var det kanske inte alls så överraskande; redan kompetenskartläggningen synliggjorde hur viktigt samtalet kollegor emellan är, och genom att skapa processer riktade inåt skapar man samtidigt tid och utrymme för sådana samtal – vilket i sin tur ger bättre förutsättningar för att sedan utveckla det yttre arbetet gentemot användaren. Sannolikt är detta också ett uttryck för att vardagen på många kommunbibliotek är mycket pressad, och utrymmet för reflektion och verksamhetsutveckling minimalt.

Det här med kommunikation

Kommunikationen i projektet bjöd på många utmaningar. Dels skulle vi hitta former för kommunikation inom projektteamet. Efter mönster från KUB-projektet skapade vi en sluten Facebook-grupp, detta för att ha ett forum för både idédiskussioner och snabba frågor – och för att undvika ändlösa mejlkonversationer om småsaker. Ett uppenbart problem här är att människor har olika sätt att använda sociala medier; några använder Facebook som ett vardagsverktyg i sitt arbete, för omvärldsbevakning och diskussion, andra går mer sällan in på

sin profil. Det här innebar förstås en del informationsglapp, där några tidvis kände sig underinformerade, eftersom diskussioner förts i en Facebook-tråd de inte tagit del av.

Bloggen användes inte så mycket av bibliotekspersonalen, utan var mer till nytta för oss i projektteamet. Under hösten 2015, när biblioteken började skicka in sina processer, var det ändå en del trafik på bloggen, då vi uppmanade bibliotekspersonal att gå in och läsa andras processbeskrivningar för att få inspiration och idéer.

Vi hade inte heller någon övergripande ansvarig för innehållet på bloggen, utan alla i projektteamet kunde lägga upp innehåll. Ibland fick detta till följd att ingen gjorde det; t ex att kalendarier inte var helt uppdaterat, och att information om projektaktiviteter endast fanns på de regionala biblioteksverksamheternas egna webbar. Vårt råd till ett annat projekt (eller till oss själva i framtiden) skulle nog vara att ha en utsedd person med tydligt ansvar för både innehåll och arbete med den/de digitala kommunikationskanaler man väljer att använda.

Bilaga 1: Dela Läslust processer schematisk genomgång av processer inlagda på projektbloggen

Sammanställningen nedan beskriver helt kort de processer som kommunbiblioteken lagt ut på Dela Läslusts blogg. För varje län görs sedan en fördelning av processer som riktar sig ”inåt”, mot hela personalgruppen, respektive ”utåt”, mot besökare. Observera att detta inte är en fullständig förteckning då kommunbibliotek i vissa fall inte presenterat sin/sina process/er på bloggen.

Uppsala län= totalt 7 processer

Håbo bibliotek = 3 processer

HBTQ – Håbo (4 april 2016)

Inåt och utåt

- biblioteket har gått igenom Hbtq-certifiering – vill använda detta för att se över biblioteket

Mål

- att få djupare insikt i besökare –> skylta och skapa välkomnande plats för alla

Dela Läslust i Håbo (3 maj 2016)

Inåt och utåt

- 4 timmar avsatt lästid för personalen
- Möte mån-tors med olika teman

Mål

- att belysa det läsfrämjande arbetet ur olika perspektiv

Personalens bokcirkel – Håbo (17 maj 2016)

Inåt och utåt

- tipsa om böcker, ljudböcker mm

Mål

- att väcka läslust hos besökare och stärka personalens litteraturkunskaper

Enköping bibliotek= 2 processer

En kvart om dagen – lästid för läslust (14 december 2015)

Inåt och utåt

- personalen läser en kvart om dagen

Mål

- att dela med sig av sin bokläsning via t.ex. en bokfika till besökare (maj 2016)

Rollspelsklubben (25 november 2016)

Utåt

- rollspelssatsning i fyra delar under höst/vinter 2016 för barn 10-12 år

Mål

- att ge plats åt spännande berättelser, där deltagarna själva kan styra
- att väcka intresse för berättelser och dess konstruktion
- att barnen får ta plats och bättre självförtroende

Älvkarleby bibliotek = 2 processer

Gilla mera – Älvkarleby bibliotek (8 september 2015)

Inåt och utåt

Mål

- att utveckla det läsfrämjande arbetet och tipsa om läsning på olika sätt, via flera kanaler (t.ex. digitalt)
- öka samarbete mellan bibliotek och skola
- lärarna och personalen ska stärkas och bredda sin kompetens
- öka utlån

Älvkarleby bibliotek

Gilla rummet – Älvkarleby bibliotek (9 september 2015)

Utåt

Mål

- att skapa ett mer attraktivt bibliotek för att öka läslust och utlån främst på faktaavdelningarna
- att skapa större utrymme för barn- och ungdomsavdelningen
- arbete med skyltning och placering av hyllor

Knivsta bibliotek = 1 process

Bokfika för lärare – Knivsta (23 november 2015)

Utåt

- barn- och ungdomsbibliotekarien bjuder in kommunens lärare (låg-mellan och högstadiet) till boktips
- lärare och bibliotekarier tipsar varandra
- fika och utdelning av bra böcker till skolbiblioteken

Mål

- större spridning av boktips och läsglädje till barn och unga

Deltagande bibliotek = 4

Antal processer som vänder sig utåt = 3

Antal processer som vänder sig inåt = 0

Antal processer som vänder sig inåt och utåt = 5

Totalt antal processer = 8

Tema Uppsala

Processer övervägande riktade både till bibliotekspersonal och användare samtidigt.

Lästid/bokcirkel/bokcirkel för personalen, fler än 1 process

Samarbete bibliotek/lärare/skola, fler än 1 process

Bokcirkel

Biblioteksrummet

Normkritik

Iakttagelser för Uppsala län:

- få processer
- många mål knyts till en process
- processer som tematiserar lästid för personal och samarbete mellan bibliotek och skola är flest

Gävleborgs län = 24 processer

Bollnäs bibliotek = 7 processer

Utökad faktaskyltning (8 januari 2016)

Utåt

- att hitta nya sätt för skyltning med facklitteratur

Mål

- öka utlån av facklitteratur
- utökade och gränsöverskridande läsvanor hos bibliotekets användare

Bollnäs bibliotek

Författarkväll (25 november 2015)

Utåt

- fyra gånger per år bjuds författare in att prata om sitt författarskap
- vi använder oss av både skönlitteratur och populärvetenskaplig litteratur

Mål

- att främja vuxnas läsintresse

Bollnäs bibliotek

Bokfrukost (25 november 2015)

Utåt

- två gånger per år bjuder biblioteket in allmänheten till bokfrukost-> äta frukost tillsammans och pratar om böcker

Mål

- att uppnå läslust och trivsamt umgänge kring böcker

Bollnäs bibliotek

Personalbokprat (25 november 2015)

Inåt

- bibliotekspersonalen ger varandra boktips en gång i månaden via APT

Mål

- skapa utrymme för att ge varandra nya lästips

Bollnäs bibliotek

Arabisk bokcirkel (25 november 2015)

Utåt

- en bokcirkel på arabiska för utlandsfödda besökare

Mål

- läslust
- visa att biblioteket är till för alla

Bollnäs bibliotek

Högstadies dagar (26 oktober 2015)

Utåt

- under två dagar bjuder biblioteket in alla kommunens åttondeklassare

Mål

- att ungdomar ska få en möjlighet att lära känna Kulturhuset som biblioteket är en del av
- att synliggöra kulturen och visa att Kulturhuset är en plats för alla

Bollnäs bibliotek

Biblioteksvisning (26 oktober 2015)

Utåt

- att utifrån jämställdhets- och tillgänglighetstänket utgå utifrån ungdomars olika behov vid en biblioteksvisning
- viktigt att erbjuda en bredd med böcker och andra medier

Mål

- att visa biblioteket och vad det kan erbjuda för användare
- att skapa ett intresse som gör att användare vill komma tillbaka till biblioteket

Söderhamns stadsbibliotek =5 processer, varav 2 tillsammans med Ljusne bibliotek

Berättarverkstad – saga och teknik (15 mars 2016)

Utåt

- att utveckla en etablerad tjänst på biblioteket
- att kombinera en saga med tekniskt skapande

Mål

- att skapa en återkommande kreativ skaparaktivitet på biblioteket

Söderhamns stadsbibliotek

Prova på: Skriv/Skrivarcirkel (15 mars 2016)

Utåt

- sportlovsaktivitet och sätt att hitta deltagare till en framtida skrivarcirkel
- under en eftermiddag fick ungdomar prova på olika sätt att skriva

Mål

- att ordna en inspirerande skrivaktivitet
- att skapa kontakt med ungdomar som kan tänkas vilja skapa en skrivarcirkel i framtiden

Söderhamns bibliotek

Julkalender (14 december 2015)

Inåt och utåt

- personalen skapar en julkalender som ska läggas ut på bibliotekets facebook

-

Mål

- att ge boktips genom flera kanaler
- öka kompetensen hos personalen
- att våga prova nya vägar och sätt

Söderhamns stadsbibliotek, Ljusne bibliotek

Läslust hela livet (2 maj 2016)

Utåt

- skapa läslust hos alla besökare i alla åldrar genom olika evenemang på biblioteket

Mål

- att få fler besökare till biblioteket
- att öka medvetenheten om läsningens betydelse

Söderhamns stadsbibliotek, Ljusne bibliotek

Läslust hela livet, etapp 2 (2maj 2016)

Utåt

- skapa läslust hos alla besökare i alla åldrar genom olika evenemang på biblioteket
- ännu mer inriktad på att användare ska skapa

Mål

- att få fler besökare till biblioteket
- att öka medvetenheten om läsningens betydelse

Sandvikens bibliotek = 4 processer, varav 2 med andra bibliotek o länet

Bokcirklar för personer med annat modersmål än svenska (28 september 2015)

Utåt

- språkutveckling och integrering genom boksamtal
- två bokcirklar = regelbundna träffar med 5-6 deltagare under vår och höst

Mål

- att skapa utrymmer för läsintresse
- att utveckla språket

Sandvikens bibliotek

Bläck – Kulturcentrums nya författarscen (4 september 2015)

Utåt

- att erbjuda en bredd av kända och mindre kända författare

Mål

- kommunens invånare ser Kulturcentrum och biblioteket som en självklar plats
- att Kulturcentrum och bibliotek berikar invånarna och inspirerar

Sandvikens folkbibliotek, Björksätra bibliotek, Järbo bibliotek, Åshammars bibliotek

Kapprumsbiblioteken (29 augusti 2016)

Utåt

- på två förskolor och en familjecentral/öppen förskola erbjuds barn och föräldrar litteratur

Mål

- stimulans av barns språkutveckling genom att få föräldrar att läsa mer högt för sina barn
- att föräldrar lånar böcker till sig själva och blir läsande förebilder
- att föräldrar besöker huvudbiblioteket oftare

Sandvikens folkbibliotek: Huvudbibliotek Litteraturhuset Trampolin, Björksåtra, Järbo, Storvik, Åshammar, Österfärnebo

Strategiskt arbete barn, unga, bibliotek, skola (26 oktober 2015)

Inåt

- Nå vi alla med vårt arbetssätt?
- att möjliggöra erfarenhetsutbyte mellan biblioteken och Litteraturhuset Trampolin
- tillföra ny kunskap och planera för fortsatt verksamhet

Mål

- att kunna utgå från gemensam syn på barn och unga
- utveckla verksamheten: biblioteken vill utgå från barns och ungas olika behov och skapa utrymmer för delaktighet
- att hitta arbetsformer och arbetar mer strategisk med dessa frågor
- ta del av Gävle stadsbiblioteks arbete med normkritik

Edsbyns bibliotek = 3 processer, varav en process med Alftas bibliotek

Delad läsupplevelse – integration genom läsecirklar (14 oktober 2016)

Utåt

- vill inspirera över språkgränserna-> skapa gemensam läsning för ”nysvenskar” och ”gammalsvenskar”
- läsning av samma grundtext
- erbjuder boktitlar på två olika läsnivåer

Mål

- att skapa integration och interkulturella möten
- möjlighet att utveckla det svenska språket

Edsbyns bibliotek

Föräldrar läser bilderböcker (2 maj 2016)

Utåt

- att nå nyanlända och utlandsfödda föräldrar och barn som inte kommer till bibliotekets ordinarie föräldragrupper via BVC
- kontakt skapas mellan föräldrar och bibliotek genom studiecirklar, SFI, svenska kyrkan mfl.
- tre träffar anordnas

Mål

- att etablera kontakt med utlandsfödda som inte vanligtvis brukar besöka biblioteket
- informerar om vikten av språkstimulans och språkutveckling
- skapa större kunskap om bilderböcker
- att föräldrarna hittar läslust och läser böcker med sina barn
- att deltagarna blir ”goda läsambassadörer” för andra
- att etablera ett utbyte mellan nyanlända och infödda föräldrar

Edsbyns bibliotek, Alftas bibliotek

Vi vågar boktipsa (2 maj 2016)

Inåt och utåt

- boktips inom personalgruppen, samt via sociala medier till användare

Mål

- hitta verktyg för att nå ut med boktips till användare
- få kunskap om andra boktipsare
- öva boktipsande inom personalgruppen för att bli tryggare boktipsare för användare
- få användare att känna sig bekväm med att boktipsa själva (fysiskt eller via digitala kanaler)

Torsåkers filialbibliotek = 2 processer, varav en tillsammans med Hofors

Bokcirkel på filialbibliotek (11 mars 2016)

Utåt

- att erbjuda användare bokcirkel på hemmaplan
- två träffar
- en boktitel läses och diskuteras över en fika

Mål

- att starta en bokcirkel på hemmaplan
- inspirera till att användare starta egna bokcirkel med biblioteket som stöd
- att sprida läslust och väcka intresse för boksamtal

Torsåkers bibliotek, Hofors bibliotek

Flerspråkiga sagostunder för förskolegrupper (18 januari 2016)

Inåt och utåt

- under sagostund för förskolebarn ska barn med annat modersmål än svenska få samma saga uppläst på sitt eget modersmål
- biblioteket försöker se till att det finns bibliotekspersonal på plats som har samma modersmål som barnen i gruppen

Mål

- att sprida läsglädje bland barn oavsett modersmål
- inspirera bibliotekspersonal med annat modersmål än svenska att fortsätta arbete med sitt modersmål

Hudiksvalls bibliotek

Bokcirkel på Hudiksvalls bibliotek (14 december 2015)

Utåt

- att träffas en gång i månaden för diskussion av böcker

Mål

inspirera till ökad läslust och öppenhet för olika genrer genom diskussion

Gävle bibliotek

Vi älskar bokcirkel! (25 november 2015)

Utåt

- under våren tas det fram ett antal bokpåsar med utvalda titlar till bokcirkel
- påsarna ska innehålla ett varierat utbud av litteratur och olika medieformat

Mål

- stödja redan befintliga bokcirkel
- inspirera till nybildning av bokcirkel
- vidga läsbegreppet och öka läslusten

Arbrå bibliotek

Bok & Slöjd- café (6 oktober 2015)

Utåt

- allmänheten bjuds in till biblioteket för gemensamt slöjdande
- personal och användare tipsar varandra om böcker

Mål

- locka besökare till biblioteket under lättsamma förhållanden
- biblioteket ska bli en träffpunkt för alla
- att öka läslusten
- att öka utlåning

Deltagande bibliotek = 17

Antal processer som vänder sig utåt = 19

Antal processer som vänder sig inåt = 2

Antal processer som vänder sig inåt och utåt = 3

Totalt antal processer = 24

Tema Gävleborg

Processer övervägande riktad utåt gentemot användare.

Bokcirkel, fler än 4 processer

Bokcirkel med mångspråk, fler än 2 processer

Samarbete skola/bibliotek, fler än 2 processer

Författardagar/författarkvällar, fler än 1 process

Personalboktips, fler än 1 process

Skrivarcirkel/berättarverkstad – barn och unga, fler än 1 process

Kapprumsbibliotek

Strategiskt arbete barn, unga, bibliotek och skola

Faktaskyltning

Iakttagelser för Gävleborgs län

- många processer, störst antal processer registrerade på Dela Läslust webben
- få antal processer som vänder sig inåt
- många processer som har bokcirklar som sitt tema

Dalarnas län = 14 processer

Rättviks bibliotek = 4 processer

Läsmiljöer (20 oktober 2015)

Inåt

- personalen ska känna in sig i biblioteksrummet: Hur fungerar de olika platserna?
Uppfyller möblerna sin funktion?

Mål

- att titta på det 30 år gamla biblioteket med nya ögon och lyfta fram bra läsmiljöer

Rättviks bibliotek

Läslustfestival (19 oktober 2015)

Utåt

Mål

- spektakulärt spektakel med boken i centrum

Rättviks bibliotek

Läslustmarknadsföring (15 oktober 2015)

Utåt

- strategiskt arbete med veckans boktips i annonsblad, på Facebook och på Instagram

Mål

- att väcka läslust
- att synliggöra biblioteket i annonsblad och via sociala medier

Rättviks bibliotek

Läsande personal (15 oktober 2015)

Utåt

- att anordna veckovisa bokprat i personalgruppen
- att stärka personalens bokkunskap

Mål

- att stärka personalens profession

Gagnefs bibliotek = 2 processer

Litteraturprat för bibliotekspersonal (11 december 2015)

Inåt och utåt

- personalen ger boktips till varandra som kan förmedlas vidare utåt till besökarna

Mål

- ökad kompetens om litteratur hos personalen
- flera och nya titlar att vidareförmedla till användare

Gagnefs bibliotek

Sommarboken (4 december 2015)

Utåt

- alla barn i åldern 8-12 är välkomna att delta
- 3-4 träffar på biblioteket, där det tipsas och samtalas om böcker som har lästs

Mål

- öka barns lustfyllda och kravlösa läsning

Ludvika bibliotek = 2 processer

Samsyn på läsfrämjande (28 juni 2016)

Inåt och utåt

- fokus på bemötande
- användning av femstegsmetod
- användning av ”mystery shoppers”
- besökare ska upptäcka nya sidor av biblioteket
- uppföljning genom enkät till användare

Mål

- att få en gemensam syn på läsfrämjande inom personalgruppen

Ludvika bibliotek

Rokaden (17 maj 2016)

Utåt

- omdisponering av biblioteksrummet, då trend av mycket stök och oroligheter
- skapa tyst avdelning för studier och läsning

Mål

- att skapa ett bibliotek för alla, med utrymme för tystnad och plats för möten

Sätters bibliotek

Mångspråkighet i medieplaneringen (19 november 2015)

Inåt och utåt

- biblioteket arbetar med att ta fram en plan för hur arbetet med mångspråk ska bedrivas
- biblioteket vill få en bättre förståelse om hur de kan arbeta med mångspråk

Mål

- att mångspråkiga medier utnyttjas mera
- att knyta flera kontakter med andra aktörer inom kommunen
- att kunna bredda bibliotekets utbud

Avesta bibliotek

Lästips till ungdomar (19 november 2015)

Inåt

- att skapa utrymme för att personalen läser och tipsar om ungdomsböcker till varandra
- vidareförmedling av boktips till användare via digitala medier

Mål

- samarbete med gymnasiebibliotekarien

Biblioteken i Ovansiljan: Mora – Orsa – Älvdalen

Fy f n vad överkligt? - Ovansiljan läser dystopier (10 november 2015)*

Inåt och utåt

- de tre biblioteken arbetar med ett 1 ½ årigt gemensamt projekt
- 5 ungdomsromaner har valts ut och studiematerial till böckerna kommer att tas fram som berör teman genus och mångfald

Mål

- att de ungdomar som läser och inte läser ska läsa mer
- att få igång samtal kring böcker med ungdomar
- att hitta nya sätt att samverka kring läsfrämjande i tre olika kommuner
- att hitta ett långsiktigt arbetssätt, där personalens olika kompetenser tas till vara

Vansbro bibliotek

Björnläsning – skrivande och vägen till läsning (28 september 2015)

Utåt

- författaren Bengt Nilsson bjuds in att hålla en skrivarskola för högstadiel elever
- tidigare ha alla femteklassare i kommunen fått boken ”Björn” (Bengt Nilsson) som utspelar sig i Vansbro
- projekt i samarbete mellan lärare och biblioteket

Mål

- att skrivarskolan väcker intresse för skrivande, läsande
- att ungdomarna får en förståelse för hur en roman är uppbyggd
- att fler ungdomar kommer till biblioteket

Leksands bibliotek

Vi delar läsning! (2 september 2015)

Inåt och utåt

- arbete med bokstickor ska utvidgas till flera olika medietyper
- ”Veckans boktips” ska även spridas på Facebook

Mål

- att få fler användare att upptäcka biblioteket
- att personalen breddar sin boktipsarkompetens och bli bättre på att boktipsa
- att dela med sig av boktipsen via bloggen

Länsbibliotek Dalarna, Borlänge bibliotek, Falu stadsbibliotek, Mora bibliotek

Kvalitetsmodellen (27 juni 2016)

Inåt

- att testa modellen på tjänsterna *sagostunden*, *novelläsning* och *visning av biblioteket för förskoleklasser*

Mål

- bidra till utvecklingsarbete genom kunskapsspridning om kvalitetsmodellen

Deltagande bibliotek = 12 (13 med Länsbibliotek Dalarna)

Antal processer som vänder sig utåt = 6

Antal processer som vänder sig inåt = 3

Antal processer som vänder sig inåt och utåt = 5

Tema Dalarna

Ungefär lika många processer som riktar sig inåt mot bibliotekspersonalen som utåt mot användare.

Bokcirklar/skrivarcirkel/lästips - barn och unga, fler än 3 processer

Biblioteksrummet, fler än 1 process

Bibliotek/boktips digitalt, fler än 1 process

Bokprat personal, fler än 1 process

Läslustfestival

Mångspråk

Kvalitetsmodellen

Iakttagelser Dalarna

- många processer som riktar sig till barn och unga
- flera processer även kring bokcirklar, biblioteksrummet och digitala medier

Värmlands län = 15 processer

Kristinehamns bibliotek = 3 processer

Biblioteksrummet (15 december 2015)

Utåt

Mål

- att flera besökare upptäcker bibliotekets tidskriftssamling, särskilt ungdomar
- skapa bättre utrymme för ungdomar
- att skapa flera studieplatser

Kristinehamns bibliotek

Sociala medier (15 december 2015)

Inåt

- vill undersöka om biblioteket ska finnas på flera sociala medier
- Vilka målgrupper vill biblioteket nå?
- Vad bör biblioteket arbeta med på de olika sociala medierna?

Mål

- att bibliotekets personal får en plan för användning av sociala medier

Kristinehamns bibliotek

Sång och sagostunder på Familjecentral/Öppen förskola (14 december 2015)

Utåt

- sång- och sagostunder hålls på öppna förskolan och en familjecentral

- samarbete med personalen från öppna förskolan

Mål

- att fler barn kommer i kontakt med läsning och böcker
- att inspirera föräldrar att läsa för sina barn
- att nå de som inte vanligtvis kommer till biblioteket genom att lägga besöket på Öppna förskolor
- att få fler besökare till biblioteket

Hagfors bibliotek = 2 processer, varav 1 tillsammans med andra bibliotek

Biblioteket kommer ut (18 november 2015)

Utåt

- biblioteket vill synas utanför själva biblioteksrummet för att nå fler användare

Mål

- att nå flera användare som inte kommer till biblioteket i dagsläge, som t.ex. nyanlända och barnfamiljer m.fl.

Hagfors bibliotek, Munkfors bibliotek, Karlstad stadsbibliotek, Arvika bibliotek, Hammarö bibliotek, Torsby bibliotek, Säffle bibliotek, Sunne bibliotek, Forshaga bibliotek

Regional grupp för interkulturella frågor (14 december 2015)

Inåt

Mål

- att få till stånd en samverkan när det gäller frågor kring kulturell och språklig mångfald och interkultur
- skapa utrymme för utbyte av erfarenheter och diskussion
- att skapa en plattform för gemensam samverkan
- att kunna uppmärksamma specifika teman
- att kunna anordna föreläsningar
- att ta fram en gemensam plan för hur arbetet med interkulturella frågor ska bedrivas i länet

Filipstads bibliotek

Bokcirkel (16 mars 2016)

Utåt

Mål

- att skapa utrymmer för att dela sin läsning med andra
- främja möten och skapa möjlighet att kommuninvånare kan träffas och bekanta sig med varandra

Forshaga bibliotek

Personalbokcirkel på biblioteket (16 februari 2016)

Inåt

- att återuppliva den personalbokcirkel biblioteket hade tidigare
- skapa tid och utrymme för samtal om personalens egen fritidsläsning

Mål

- att få ta del av glädjefyllda samtal om litteratur
- att få kunskap om böcker man inte har läst

Hammarö bibliotek

Förbättrat faktaskyltning (16 februari 2016)

Utåt

- att hitta nya sätt för skyltning med facklitteratur

Mål

- att öka utlån av facklitteratur
- utökade och gränsöverskridande läsvanor hos bibliotekets användare

[Exakt samma text under mål som för Bollnäs bibliotek]

Kils bibliotek = 2 processer

Tillgängliga medier (25 januari 2016)

Utåt

- visa nya sätt att läsa på genom anordning av talboksträffar

Mål

- skapa utrymmer för att talbokslåntagare får träffas och utbyta lästips
- att synliggöra talbokslåntagaren
- att visa att biblioteket bryr sig om talbokslåntagarens behov

Kils bibliotek

Lov till läsning (16 februari 2016)

Utåt

- olika aktiviteter under lovet

Mål

- öka barnens läsmotivation
- att nå ut till de som annars inte besöker biblioteket

Torsby bibliotek, Sysslebäcks bibliotek

Bokbloggen som litteraturförmedlare (14 december 2015)

Inåt och utåt

- bibliotekspersonalen vill lära sig om Wordpress och hur man når nya läsare

Mål

- att ta tillbaka bibliotekets roll som litteraturförmedlare och inspiratör
- att involvera användare och göra de delaktiga i bibliotekets verksamhet -> användare kan bli medskapare på bloggen

Arvika bibliotek, Eda bibliotek

Pecha Kucha (6 november 2015)

Inåt

- att arbeta med att samtala om böcker
- att hitta nya sätt att snabbt kunna förmedla det essentiella ur en text
- metoden som ska användas kallas för ”pecha kucha”

Mål

- att uppnå ett medvetet förhållningssätt till styrdokumenterna i det läsfrämjande arbetet hos personalen
- att bibliotekspersonalens kunskaper om olika typer av litteratur ska öka

Årjängs folkbibliotek

Litteraturen – hem till dig (28 september 2015)

Utåt

Mål

- att nå ut till låntagare som inte har möjlighet att komma till biblioteket
- att tillgängliggöra litteraturen i olika format

Grums bibliotek

Läsa på olika sätt (28 september 2015)

Inåt

- bibliotekspersonalen behöver mer kunskap kring olika sätt att läsa
- Hur fungerar de olika medieformat?
- Hur fungerar Legimus mfl.?

Mål

- att alla i personalen kan hjälpa låntagare som vill läsa olika medieformat

Karlstad stadsbibliotek

Hur utvecklar vi det läsfrämjande arbetet för att bli det mångspråkiga biblioteket? (28 september 2015)

Inåt

- att söka samarbetspartner med kunskap i litteratur på olika språk
- biblioteket skapar en referensgrupp med mångspråkiga grupper
- Hur kan mångspråksarbetet föras via webben?
- Läsförmedling marknadsföringskampanj för grupper med annat modersmål än svenska

Mål

- att hitta flera samarbetspartner till biblioteket vad gäller läsfrämjande arbete mot olika språkgrupper
- att lyckas sprida bibliotekets läsfrämjande arbete på flera språk
- mångfaldsarbetet ska bli en naturlig del i det läsfrämjande arbetet på biblioteket

Deltagande bibliotek = 17

Antal processer som vänder sig utåt = 8

Antal processer som vänder sig inåt = 6

Antal processer som vänder sig inåt och utåt = 1

Tema Värmland

Ungefär lika många processer som riktar sig inåt mot bibliotekspersonalen som utåt mot användare.

Bibliotek/boktips digitalt (tillgänglig medier, sociala medier, bokbloggen), fler än 4 processer

Biblioteksrummet, fler än 2 processer

Bokcirkel användare

Bokcirkel personal

Faktaskyltning

Mångspråk

Iakttagelser Värmland

- processer som har digitala arbetssätt och hur biblioteket kan nå utanför det fysiska rummet är flest
- intresse även för biblioteksrummet och barn och unga

Summan av alla processer i länen = 61

Iakttagelser allmänt

- ibland lite vaga beskrivningar om vad som ska göras
- mål och beskrivning av tillvägagångssätt flyter in i varandra
- ofta önskar man uppnå väldigt mycket med en och samma process -> fara = att ingenting händer för allt ska hända
- de flesta processbeskrivningar har alltid användaren i åtanke
- i det hela är de flesta processer inriktade på den fysiska boken och läsning -> några enstaka processer handlar om alternativa sätt att läsa
- processerna är i det stora hela ”traditionella”, få processer verkar använda *Dela Läslust* för att testa något helt nytt
- processerna ger en insikt i det vardagliga biblioteksarbetet = bokförmedlande diskurs

Bilaga 2: Tidplan för Dela Läslust

Tidplan

Projektår 1: 1 januari - 31 december 2015

Inledningsfas 1/1 – 30/6 2015

- Behovsanalys genomförs.
- Projektplan, administrativ plattform och kommunikationsplan upprättas.
- Samarbete med utvärderare inleds.
- Planering av projektets olika spår utifrån behovsanalys.
- Seminarium med chefer i slutet av fasen.
- Bibliotekscheferna beslutar hur respektive bibliotek ska delta i fortsatt projekt.
- Fokusgrupper med biblioteksmedarbetare genomförs.

Genomförandefas 1/7 – 31/12 2015

- Gemensamt basspår inleds, med två heldagar per län.
- Projektaktiviteter utifrån behovsanalys inleds.
- Respektive bibliotek utformar de lokala utvecklingsarbetena.
- Lokala utvecklingsarbeten börjar komma igång.
- Kontakt med utvärderare fortsätter.

Projektår 2: 1 januari 2016 – 31 januari 2017

Genomförandefas 1/1 – 30/6 2016

- Gemensamt basspår slutförs, med två heldagar per län.
- Projektaktiviteter utifrån behovsanalys fortsätter.
- Lokala utvecklingsarbeten fortsätter och följs upp.
- Kontakt med utvärderare fortsätter.

Avslutningsfas 1/7 2016 – 30/4 2017:

- Projektaktiviteter utifrån behovsanalys slutförs.
- Lokala utvecklingsarbeten dokumenteras och följs upp av regional biblioteksverksamhet i respektive län tillsammans med kommunbiblioteken.
- Fokusgrupper med biblioteksmedarbetare, chefer och konsulenter genomförs.
- Handlingsplaner/visioner/program för framtiden processas på respektive bibliotek inom respektive län.
- Utvärdering slutförs.
- Rapportskrivning.
- Slutseminarium för chefer.
- Kunskapsspridning.

Bilaga 3. Ett försök att systematisera det läsfrämjande arbetet utifrån kluster. (Exemplet kommer från Uppsala läns uppföljning av projektet under hösten 2016)

Utvecklingsområden inom fältet läsfrämjande – fem kluster

- Rummet

Biblioteksrummets utformning – för inspiration

Aktivt arbete med skyltning

Strategier för gallring

Biblioteket som mötesplats

- Omvärlden

Se trender och behov i (när)samhället

Bedriva biblioteksverksamhet utanför biblioteksrummet

Stärka samverkan med andra aktörer – SFI, idrottsföreningar, andra föreningar

Utveckla *Boken kommer*

Skaffa mer kunskap om målgrupperna och vad de vill ha

Skaffa mer kunskap om de som (ännu) inte kommer till biblioteket

Skaffa mer kunskap om vad våra användare (och potentiella användare) vill ha

- Lärande kopplat till läsfrämjande och litteraturförmedling

Inköp, bevakning av utgivning

Metodutveckling i vardagen

Hitta former för att använda kollegorna som resurs – dela kunskap

Läsfrämjande på andra språk – bestånd, rummet/skytning, program, kompetens

Utveckla/tydliggöra samarbetet skola – folkbibliotek vad gäller läsfrämjande

Berättelser på olika sätt – ett vidgat textbegrepp

- Programverksamhet

Tänka nytt kring programverksamheten – mer inkluderande program (boksamtal, bokcirklar)

Få med användarna i utformningen av programverksamhet (användargenererade evenemang)

Marknadsföra programverksamhet

- Kommunikation på webb och i sociala medier

Utveckla läsfrämjande på webben och i sociala medier

Större interaktion med besökarna i sociala medier – vad läser de och vad tycker och tänker de om det de läser?

Bilaga 4: Utvärderingsfrågor från Värmland (framtagna i samarbete med Jenny Lindberg, adjunkt vid BHS i Borås). Utvärderingsfrågorna skickades ut till de processansvariga på kommunbiblioteken i Värmland.

1. Reflektera omkring den process som gjordes på ditt bibliotek; a. Hur tänkte ni innan (ambitionen)? b. Hur fortlöpte processen? c. Vad blev resultatet?
2. Finns det aktiviteter på ditt bibliotek idag som kan kopplas till projektet Dela Läslust?
3. Har synen på vad läsfrämjande är/kan vara förändrats under projektets gång?
4. Projektets mål har bland annat handlat om att alla ska se sin egen del i det läsfrämjande arbetet. Uppfattar du att den medvetenheten finns på din arbetsplats idag?
5. a. Hur vet ni när en process är lyckad – att arbetet når målgrupperna och fungerar?
b. Informell respons? Formell utvärdering? c. Finns det sätt att fånga upp kritiska synpunkter eller att mäta måluppfyllelse? d. Hur gjorde ni?
6. a. Vilken kompetens ser du behövs för att arbeta professionellt med läsfrämjande? Formell och informell kompetens? b. Har den samlade kompetensen på arbetsplatsen utvecklats under projektets gång? c. Har synen på den läsfrämjande kompetensen förändrats under projektets gång?
7. a. Vad tycker du har varit projektets styrka utifrån ditt perspektiv, i ditt dagliga arbete?
b. Tycker du att det finns sådant som borde gjorts annorlunda?
8. Hur ser du på ert framtida arbete med läsfrämjande på arbetsplatsen?